

POSTANOWIENIE

Dnia 17 lipca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący)

SSN Jerzy Grubba

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek (sprawozdawca)

w sprawie **K.D.**

oskarżonego o czyn z art. 56 ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. 2023, poz. 172) i in.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej, na posiedzeniu w dniu 17 lipca 2023 r.

zażalenia obrońcy oskarżonego

na postanowienie Sądu Najwyższego

z dnia 28 czerwca 2023 r., sygn. akt II KK 487/22,

o zastosowaniu tymczasowego aresztowania,

na podstawie art. 437 § 1 k.p.k.

p o s t a n o w i ł

utrzymać w mocy zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy, wyrokiem z dnia 28 czerwca 2023 r., sygn. akt II KK 487/22, wydanym po rozpoznaniu kasacji wniesionej m.in. przez obrońcę oskarżonego K.D., od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 22 listopada 2021 r., sygn. akt X Ka 461/20, wobec tego oskarżonego zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Pruszkowie z dnia 19 grudnia 2019 r., sygn. akt II K 664/15, uchylił zaskarżony wyrok w całości i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Jednocześnie, postanowieniem z dnia 28 czerwca 2023 r., sygn. akt II KK 487/22, wydanym na rozprawie kasacyjnej, w trybie art. 538 § 2 k.p.k., Sąd

Najwyższy zastosował w stosunku do oskarżonego K.D. (a także w stosunku do oskarżonego D.D.) środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania na okres 3 miesięcy, to jest do dnia 26 września 2023 r., określając, że wobec uchylenia prawomocnego wyroku i ogłoszenia postanowienia o tymczasowym aresztowaniu w dniu 28 czerwca 2023 r. o godz. 14:05, trwanie tego środka przymusu należy liczyć od tej właśnie chwili i według niej oznaczyć należy rzeczywiste pozbawienia wolności oskarżonych w warunkach aresztu tymczasowego.

W uzasadnieniu przedmiotowego postanowienia podniesiono, że zebrany w niniejszej sprawie materiał dowodowy wskazuje na duże prawdopodobieństwo, iż obaj oskarżeni dopuścili się zarzucanych im przestępstw. Takimi dowodami są dowody zgromadzone w toku postępowania karnego omówione w uzasadnieniu nieprawomocnego wyroku Sądu pierwszej instancji – a zatem spełniona została przesłanka z art. 249 § 1 k.p.k. Ponadto, Sąd Najwyższy wskazał, że oskarżonemu K.D. wymierzono nieprawomocnie karę łączną 10 lat pozbawienia wolności. W tej sytuacji potrzeba zastosowania izolacyjnego środka zapobiegawczego znajduje uzasadnienie w przesłance przewidzianej w art. 258 § 2 k.p.k. Istnieje bowiem potrzeba zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania w związku z grożącą oskarżonemu surową karą, której perspektywa odbycia mogłaby go skłonić do podjęcia bezprawnych działań zmierzających do utrudniania właściwego i bez zakłóceń przebiegu postępowania. Żaden inny środek zapobiegawczy nie zagwarantuje zabezpieczenia toku postępowania karnego w fazie postępowania odwoławczego. Nie istnieją przy tym okoliczności wymienione w art. 259 § 1 k.p.k.

Zażalenie na to postanowienie wniósł obrońca oskarżonego. Zaskarżył je w części odnoszącej się do oskarżonego K.D. i zarzucił:

„1) obrazę art. 249 § 1 k.p.k. *in principio* oraz 258 § 2 k.p.k. poprzez zastosowanie wobec K.D. tymczasowego aresztowania wobec przyjęcia, że grożąca mu surowa kara rodzi obawę bezprawnego utrudniania przez niego postępowania karnego, podczas gdy na obecnym etapie sprawy obawa ta nie znajduje żadnego uzasadnienia, skoro postępowanie dowodowe w przeważającej części zostało już zakończone (uzupełniające postępowanie dowodowe dotyczyć może jedynie dowodów zawnioskowanych przez samego oskarżonego), a udział oskarżonego w

rozprawie apelacyjnej nie jest obowiązkowy; Sąd Najwyższy nie przedstawił, na czym konkretnie mogłoby polegać chociażby potencjalne bezprawne utrudnianie przez oskarżonego postępowania sądowego na obecnym etapie, a tym bardziej nie wykazał, by obawa takiego utrudniania postępowania była obawą realną;

2) obrazę art. 248 § 3 k.p.k. *a fortiori* oraz art. 258 § 2 k.p.k. poprzez zastosowanie wobec K.D. tymczasowego aresztowania uzasadnionego grożącą temu oskarżonemu surową karą, podczas gdy izolacyjny środek zapobiegawczy był już wobec tego oskarżonego na tej podstawie stosowany, po czym został uchylony (zamieniony na dozór Policji) 15 lutego 2016 r.; natomiast skoro nie jest dopuszczalne dwukrotne zatrzymanie danej osoby na tej samej podstawie, to bym bardziej niedopuszczalne jest dwukrotne zastosowanie wobec niej tymczasowego aresztowania na tej samej podstawie;

3) obrazę art. 257 § 1 k.p.k. poprzez faktyczne nierozważenie przez Sąd Najwyższy zastosowania wobec osk. K.D. środka zapobiegawczego łagodniejszego niż tymczasowe aresztowanie, podczas gdy obecny, zaawansowany etap postępowania uzasadnia przekonanie, że – o ile w ogóle zachodzi potrzeba stosowania jakiegokolwiek środka zapobiegawczego – prawidłowy jego tok zapewnią środki o charakterze wolnościowym;

4) obrazę art. 249 § 3 k.p.k. poprzez nieprzesłuchanie oskarżonego przed zastosowaniem tymczasowego aresztowania, podczas gdy ani art. 538 § 2 k.p.k., ani żaden inny przepis prawa nie wyłącza obowiązku przesłuchania oskarżonego przed zastosowaniem środka zapobiegawczego przez Sąd Najwyższy po uchyleniu zaskarżonego wyroku”. W oparciu o te zarzuty obrońca wniósł o uchylenie zaskarżanego postanowienia w stosunku do oskarżonego K.D., ewentualnie o zmianę zaskarżanego postanowienia w zaskarżonej części poprzez zastrzeżenie, że tymczasowe aresztowanie ulegnie - pod warunkiem wpłacenia przez lub za oskarżonego K.D. poręczenia majątkowego w wysokości 20.000 zł w terminie 14 dni - zmianie na: (i) poręczenie majątkowe w ww. kwocie, (ii) dozór Policji powiązany z obowiązkiem stawiania się przez oskarżonego w Komisariacie Policji w B. dwa razy w tygodniu, (iii) zakaz opuszczania kraju.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Zażalenie nie zasługiwało na uwzględnienie, dlatego też Sąd Najwyższy postanowił utrzymać w mocy zaskarżone postanowienie.

W pierwszym z zarzutów zażalenia skarżący kwestionuje możliwość zastosowania tymczasowego aresztowania na obecnym etapie postępowania na podstawie art. 258 § 2 k.p.k. Zarzut popełnienia zbrodni lub występku zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 8 lat, albo gdy sąd pierwszej instancji skazał oskarżonego na karę pozbawienia wolności nie niższą niż 3 lata, zgodnie z art. 258 § 2 k.p.k., stanowi samodzielną przesłankę stosowania tymczasowego aresztowania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 sierpnia 2020 r., III KZ 46/20). Wypada przypomnieć, że oskarżonemu K.D. nieprawomocnie wymierzono karę łączną 10 lat pozbawienia wolności i wymiar tej kary uzasadnia obawę bezprawnego wpływania na tok postępowania. Z niekwestionowanych stanowisk orzeczniczych wynika, że to obiektywnie wysokie zagrożenie surową karą może uzasadniać obawę, iż oskarżony będzie utrudniał lub uniemożliwiał prawidłowy tok postępowania (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2021 r., I KZ 13/21; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2021 r., V KZ 47/21). Mając na względzie – co wynika już z treści samego zażalenia – że w sprawie może być przeprowadzane uzupełniające postępowanie dowodowe na etapie postępowania odwoławczego, ta obawa bezprawnego wpływu na tok postępowania przez oskarżonego K.D. jest obawą realną.

Nie ma także racji obrońca podnosząc, że na przeszkodzie zastosowaniu tymczasowego aresztowania stoi przepis art. 248 § 3 k.p.k. w zw. z art. 258 § 2 k.p.k. To, że zagrożenie surową karą stanowiło w przeszłości przesłankę tymczasowego aresztowania oskarżonego nie stanowi przeszkody do jego ponownego zastosowania na tej podstawie. Przepis art. 258 § 2 k.p.k. wyróżnia dwie sytuacje, gdy owo zagrożenie może stanowić podstawę zastosowania tymczasowego aresztowania. Pierwsza ma miejsce przed wydaniem nieprawomocnego wyroku skazującego i w jej ramach dochodzi do prognozowania kary, która hipotetycznie może zostać wymierzona oskarżonemu, przy uwzględnieniu, że zarzuca mu się popełnienie występu zagrożonego karą nie niższą niż 8 lat pozbawienia wolności. Druga sytuacja ma miejsce już po

nieprawomocnym skazaniu na karę nie niższą niż 3 lata pozbawienia wolności. Nie można zatem twierdzić, że w tym momencie mowa jest o tej samej podstawie stosowania tymczasowego aresztowania, co wcześniej. Pierwotnie (postanowienia Sądu Rejonowego dla Warszawy-Woli w Warszawie: z dnia 5 grudnia 2014 r., sygn. akt III Kp 2066/14, k. 280 t. V; z dnia 2 marca 2015 r., sygn. akt III Kp 373/15, k. 331 t. V) izolacyjny środek zapobiegawczy zastosowano na etapie postępowania przygotowawczego. Podstawą była przesłanka z art. 258 § 2 *in principio* k.p.k., tj. przesłanka mogąca znaleźć zastosowanie przed wydaniem nieprawomocnego wyroku skazującego. Sąd Rejonowy uznał również, że spełniona jest przesłanka z art. 258 § 1 pkt 2 k.p.k. Aktualnie Sąd Najwyższy zastosował tymczasowe aresztowanie w stosunku do K.D. w oparciu o podstawę z art. 258 § 2 k.p.k. dotyczącą sytuacji po wydaniu nieprawomocnego wyroku skazującego, gdy w obrocie prawnym pozostaje nieprawomocne skazanie na karę łączną 10 lat pozbawienia wolności. Pomimo tej samej podstawy prawnej jest to inna przesłanka stosowania izolacyjnego środka zapobiegawczego. Ponadto należy podkreślić, że przepis art. 248 § 3 k.p.k. dotyczy innej instytucji z zakresu środków przymusu – zatrzymania, a nie środków zapobiegawczych. Jednocześnie odnosi się on do braku możliwości ponownego zatrzymania w oparciu o tę samą podstawę faktyczną, a nie prawną. Wreszcie, związany jest ściśle z bardzo restryktywnymi terminami zatrzymania. Ich upływ powoduje, że ponowne zatrzymanie może być zasadne tylko w razie wystąpienia nowych okoliczności (por. R.A. Stefański, S. Zabłocki, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz do art. 167-296*, red. R.A. Stefański, S. Zabłocki, WKP 2019, t. 5 do art. 248). Jest to więc norma charakterystyczna wyłącznie dla zatrzymania i nie ma przełożenia na stosowanie środków zapobiegawczych.

Wbrew twierdzeniom obrońcy zawartym w zarzucie numer 3, Sąd Najwyższy rozważył również regułę minimalizacji z art. 257 § 1 k.p.k. Wskazał bowiem wprost, iż „żaden inny środek zapobiegawczy nie zagwarantuje zabezpieczenia toku postępowania karnego w fazie postępowania odwoławczego”. Powyższe potwierdza również podstawa zastosowania tymczasowego aresztowania z art. 258 § 2 k.p.k. Ta przesłanka szczególna odnosi się przecież wyłącznie do tymczasowego aresztowania, a nie wszystkich środków zapobiegawczych, więc

czyniąc ją podstawą zastosowania tymczasowego aresztowania w tej sprawie Sąd Najwyższy przesądził, że tylko ten środek będzie odpowiedni w aktualnej sytuacji procesowej.

Na uwzględnienie nie zasługuje także zarzut numer 4. Jak trafnie zauważa się w orzecznictwie, przepis art. 249 § 3 k.p.k. nie wymaga przesłuchania oskarżonego każdorazowo przed stosowaniem konkretnego środka zapobiegawczego, ale chodzi w nim o to, aby oskarżony był przesłuchany przed zastosowaniem pierwszego środka (por. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 16 marca 2005 r., II AKz 147/05; R.A. Stefański, S. Zabłocki, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz do art. 167-296*, red. R.A. Stefański, S. Zabłocki, WKP 2019, t. 11 do art. 249). W tej sprawie, w stosunku do K.D., środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania był już wcześniej stosowany. Nie było to zatem pierwsze zastosowanie tymczasowego aresztowania w tej sprawie wobec tego oskarżonego. Nie można tracić z pola widzenia, że w chwili zastosowania tymczasowego aresztowania przez Sąd Najwyższy oskarżony był już pozbawiony wolności. W związku z uchyleniem wyroku Sądu odwoławczego, zastosowanie tymczasowego aresztowania spowodowało jedynie zmianę reżimu prawnego, w ramach którego oskarżony jest pozbawiony wolności. Powyższe ma znaczenie zwłaszcza z punktu widzenia standardu strasburskiego, zgodnie z którym stosowanie tymczasowego aresztowania po wydaniu nieprawomocnego wyroku w toku postępowania odwoławczego jest traktowane jako „zgodne z prawem pozbawienie wolności w wyniku skazania przez właściwy sąd” w rozumieniu art. 5 ust. 1 lit. a Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz.U. 1993, nr 61, poz. 284 ze zm.; dalej: Konwencja), a nie tymczasowe aresztowanie w rozumieniu art. 5 ust. 1 lit. c Konwencji. Pozbawienie wolności osoby skazanej przez sąd pierwszej instancji należy w okresie rozpatrywania odwołań od tego wyroku uważać za objęte art. 5 ust. 1 lit. a Konwencji, nawet jeśli prawo krajowe nadal uznaje je za tymczasowe aresztowanie (por. wyrok ETPC z dnia 29 maja 1997 r.; Solmaz przeciwko Turcji z dnia 16 stycznia 2007 r., skarga nr 27561/02, § 26; wyrok ETPC z dnia 30 października 2012 r., Grubić przeciwko Chorwacji, skarga nr 5384/11, § 30-45). Tym samym brak przesłuchania oskarżonego przed zastosowaniem środka

zapobiegawczego, po raz kolejny w sprawie, na obecnym etapie postępowania, nie stanowi naruszenia prawa. Na terminie rozprawy kasacyjnej, na którym zostało wydane postanowienie o zastosowaniu tymczasowego aresztowania, stawiał się obrońca K.D., który zajął stanowisko w przedmiocie zastosowania ww. środka zapobiegawczego (k. 352 akt SN). Czynna reprezentacja oskarżonego przez obrońcę była wystarczająca z punktu widzenia zagwarantowania realizacji jego uprawnień procesowych.

Podsumowując, z uwagi na niezasadność zarzutów zażalenia, a także trafność wykazania przez Sąd Najwyższy zaistnienia przesłanek zastosowania tymczasowego aresztowania, przy jednoczesnym braku zmaterializowania się przesłanek negatywnych, należało utrzymać w mocy zaskarżone postanowienie.

Mając na uwadze powyższe, należało orzec jak w części dyspozytywnej niniejszego postanowienia.

(TM)

[ł.n]